

Ing. Milan V r b i č e k, VÚHU

Pruhové komorování v lávkách s opěrnými žebry

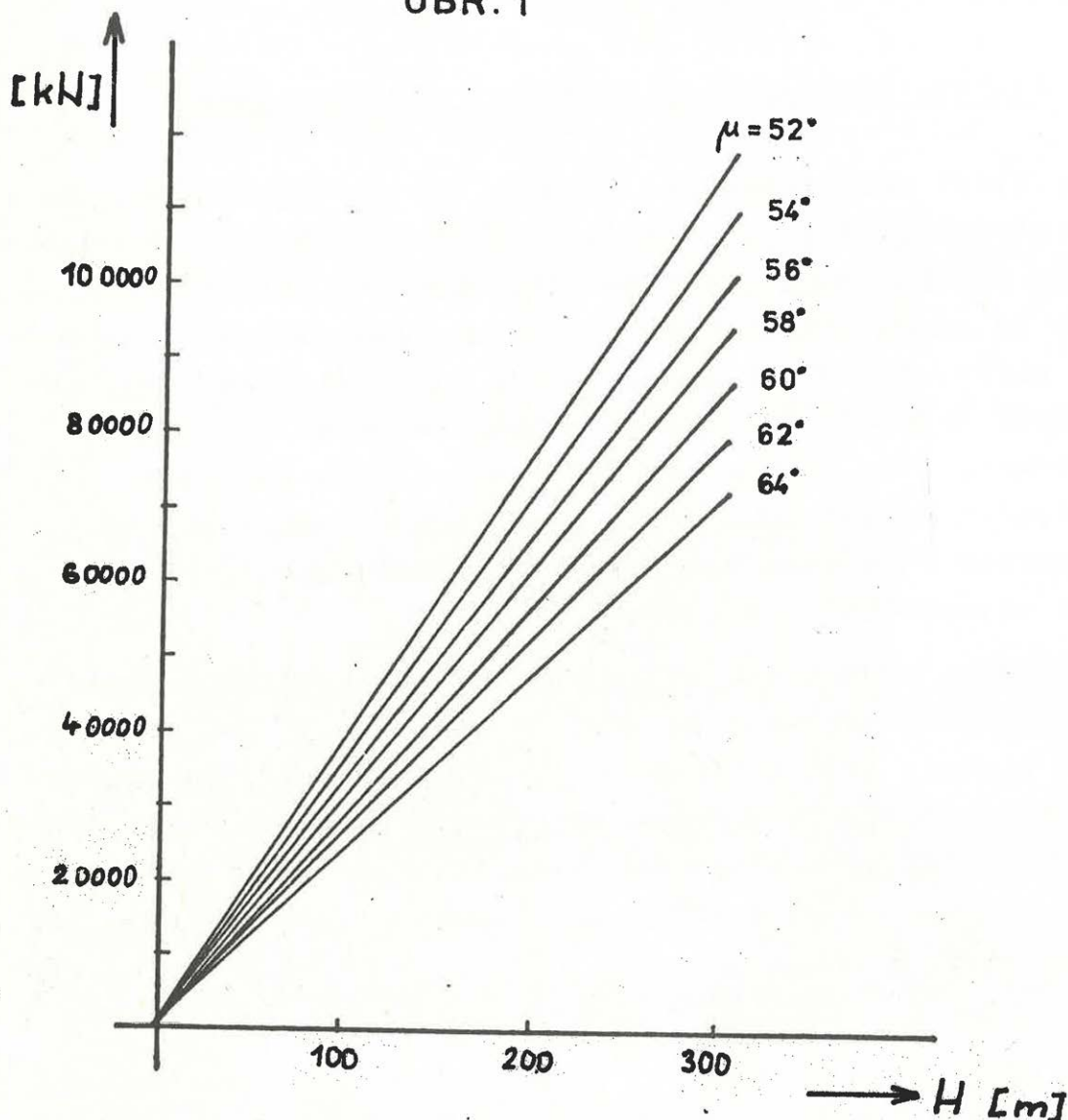
V každé průmyslové aglomeraci, kde je soustředěn průmysl spolu s těžbou uhlí, ať hlubinnou nebo povrchovou, dochází ke střetům zájmů, které jsou vyvolány nutností nové výstavby náhradou za asanované objekty vlivem postupu lomové, nebo hlubinné těžby. V mnohých případech se naskytá možnost se takto vyvolaným investicím vyhnout, vhodně volanými postupy porubních front, nebo sanací objektů proti vlivům dolování. Takto lze ušetřit značné investiční prostředky, nebo v případě, že prodloužíme životnost některého hlubinného provozu, umožníme jejich ekonomičtější využití.

Ochrana stavebních objektů a inženýrských sítí proti vlivům hlubinného dolování se řeší OP /ochrannými piliři/. Jelikož OP blokují značné zásoby užitkového nerostu, je snahou těžebních podniků OP zužovat po případě úplně vyrubat. Pro názornost uvádím graf a tabulku vázaných zásob na bm OP pro interval zálomového úhlu $52^{\circ} - 64^{\circ}$, mocnost nadloží 100 - 300 m, mocnost sloje 20 m.

Tab. č. 1

n°	52°	54°	56°	58°	60°	62°	64°
H/m/		k N					
100	39 060	36 320	33 720	31 240	28 860	26 580	24 380
150	58 590	54 990	50 580	46 860	43 300	39 870	36 570
200	78 210	72 650	67 450	62 480	57 730	53 170	48 770
250	97 660	90 810	84 310	78 100	72 160	66 460	60 960
300	117 190	108 980	101 170	93 730	86 600	79 750	73 150

OBR. 1

Z uvedeného grafu a tabulky je patrné, že množství vázaných zásob není zanedbatelné. Je tedy pochopitelné, že s ohledem na závažnost problematiky se i VÚHU v Mostě zabývá jejím řešením v podmínkách SHR.

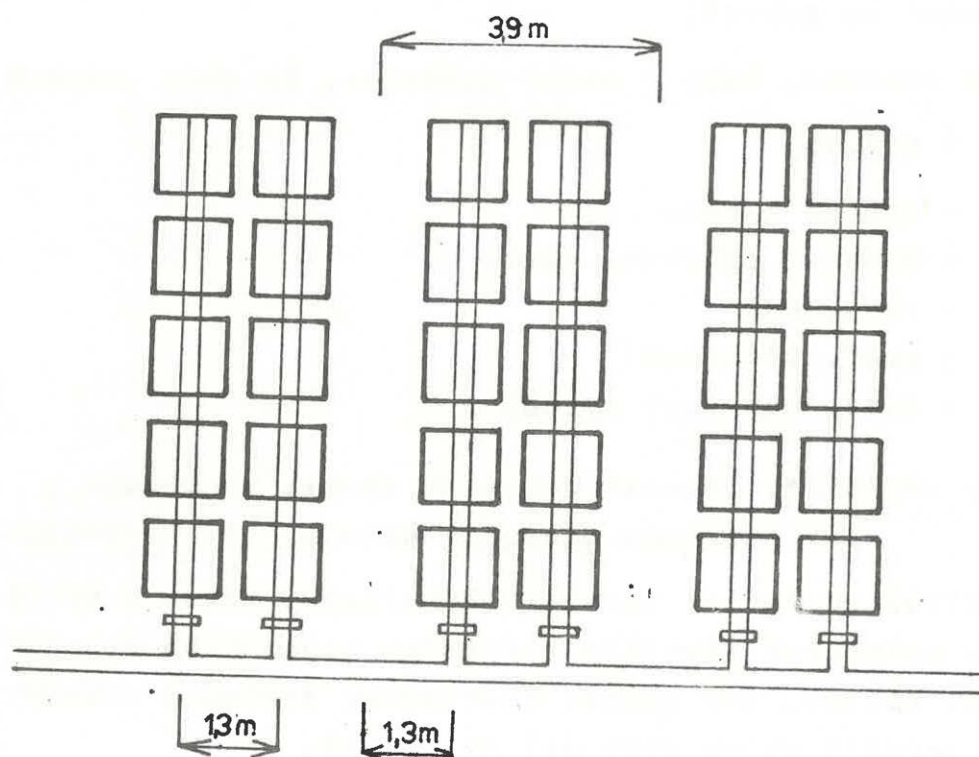
Specifičnost podmínek SHR je dána zejména symbiosou povrchového a hlubinného dobývání s převahou lomové těžby. Tato skutečnost ovlivňuje pochopitelně i volbu způsobu rubání OP zejména v tom smyslu, že je nutno volit metody nejméně ekonomicky záročné s minimálními investicemi nebo změnami dobývací metody. Tyto limitující podmínky měly pochopitelně vliv i na řešení problému.

Řešení daného problému vycházelo z faktu, že vlivy do-
lování se mohou projevit na povrchu až po odрубání určité plo-
chy. Nabízela se tedy teoretická možnost, že přerušením odru-
bané plochy dojde k jejích částečnému zmírnění. Přerušení vy-
uhlené plochy je možné dvojím způsobem: základkovým žebrem
nebo ponechaným pilířem. S ohledem na specifiku SHD byla zvo-
lena druhá varianta - ponechat uhelný pilíř a tak docílit roz-
dělení rubané plochy. Vzhledem k tomu, že není možné v součas-
ných podmínkách očekávat, že bude změněna dobývací metoda, by-
lo nutno využít možnosti, které nabízí pruhové komorování na
zával v lávkách.

Po řadě teoretických výpočtů byla zvolena varianta pru-
hového komorování na zával s opěrnými žebry.

OBR. 2

Vlastní řešení bylo vedeno prakticky ve dvou polohách:

1. Přehodnocení zálomových úhlů na jednotlivých hlubinných závodech. K určení zálomových úhlů bylo využito nivelačních měření poklesů jak objektů, tak sledovaných bodových polí. Vyhodnocení jednotlivých měření prokázala, že ve většině případů vyhovuje zálomový úhel pro nadloží 56° , pro uhelnou sloj 70° . V celém revíru jsou prakticky dvě anomálie. Důl Jan Žižka, kde klesá na $52^\circ - 54^\circ$ a důl Julius III v oblasti jílové rozsedliny, kde hodnota zálomového úhlu se rovná 54° .

Bylo tedy prokazatelně zjištěno, že zvětšením zálomového úhlu nad 56° se objekty dostanou do vlivu dolování.

Metodiky výpočtů vlivů dobývání na povrch, tj. poklesů denivelace a vodorovných deformací, jsou všeobecně známé. Přesnost výpočtů je ovlivněna zejména vstupními parametry.

2. Stěžejním problémem zůstával způsob částečné eliminace vlivů dobývání na povrch.

Velikost poklesů, tedy i vlivů dobývání, je dána vztahem

$$S_m = m \cdot v \cdot e \cdot k$$

kde S_m - pokles terénu
 m - mocnost dobývané lávky
 v - výrubnost
 e - koef. účinnosti
 k - koef. dobývací metody

Lze tedy ovlivnit: mocnost dobývané lávky, výrubnost a změnou dobývací metody její koeficient.

Jelikož snižování mocnosti komorových lávek a výrubností by podstatně zhoršilo ekonomiku hlubinného dobývání, hledal se způsob, jak změnit koeficient dobývací metody a tím i zmenšit vlivy dobývání na povrch.

Princip metody spočívá v tom, že porubní frontě se ponechávají pilíře /nosná žebra/ v celé mocnosti rubané sloje. Rozteč nosných žebor /t/ je dána vztahem $t = 3,9 \cdot m$, kde m je mocnost rubané lávky. Šířka nosného žebra je 1,3 m.

Nosná nebo opěrná žebra mají dvojí funkci. Jednak vytvářejí v nadloží tzv. pseudo klenby, které zpomalují účinky vlivu rubání na povrch, jednak snižují koeficient dobývací metody. Snižování koeficientu dobývací metody při dvoulávkovém komorování je 23 %, při jednolávkovém 33 %.

Tyto teoretické předpoklady bylo ovšem nutno ověřit. V roce 1982 bylo zahájeno pokusné rubání první lávky v OP jámy č. 2 na dole VÚ. Rubání druhé kom. lávky bylo zahájeno v roce 1983 a v současné době se plocha douhluje.

V průběhu rubání byly sledované poklesy na těchto stavebních objektech:

1. Budova těžního stroje a měničů body 5.0 5.1 6.0 7.0 8.0
9.0 10.0 11.0 13.0
2. Třídírna body: 16.0 17.0 18.0 19.0 20.0
3. Rozvodna 2 kV
4. Koupelna

Konfrontace naměřených a očekávaných /vypočtených poklesů na objektu těžního stroje a měničů/ prokázala tyto hodnoty:

Tab. č. 2

	bod č.	1983		1984	
		pokles		pokles	
		nam.	vypoč.	nam.	vypoč.
Objekt budova těž.str.	5.0	0,023	0,001	- 0,030	- 0,001
	5.1	0,003	0,003	- 0,011	- 0,010
	6.0	0,030	0,014	- 0,040	- 0,029
	7.0	0,008	0,023	- 0,023	- 0,049
	8.0	0,004	0,027	- 0,018	- 0,054
	9.0	0,033	0,030	- 0,045	- 0,055
	10.0	0,030	0,017	- 0,038	- 0,033

Nivelační měření sledovaných bodů prokázalo, že naměřené poklesy nevykazují tak podstatné odchylky od vypočítaných, aby znehodnotily správnost teoretických předpokladů. Na tomto základě byla zpracována 2. etapa rubání v OP jámy č. 2 na dole VÚ. Rubání bylo zahájeno ve 3. čtvrt. roku 1984. Ukončení této etapy se plánuje v prvním čtvrtletí r. 1985. Za předpokladu úspěšného dokončení i této etapy je možno prohlásit, že metodu pruhového komorování na zával s opěrnými žebry lze s úspěchem použít pro částečné odrubání OP stavebních objektů a inženýrských sítí.

V průběhu pokusného rubání na dole VÚ bylo vytěženo cca 410 000 t uhlí, což představuje faktický přínos 43 mil. Kčs.

S h r n u t í

Pruhové komorování v lávkách s opěrnými žebry

Práce podává informaci o možnostech rubání OP inženýrských sítí a stavebních objektů v podmínkách SHR metodou pruhového komorování na zával s opěrnými žebry. Srovnání vypočtených a naměřených poklesů sledovaných bodů potvrdilo v plné míře předpoklad, že opěrná žebra snižují koeficient porubní metody v případě dvoulávkového rubání z 0,9 na 0,7, u jednolávkového z 0,9 na 0,6, což představuje snížení vlivů poddolování o 23 - 33 %.

Recenzoval: Ing. Svatopluk Havrlik
GŘ SHD, Most